

RANA GRUBER ASA
Postboks 434
8601 Mo i Rana

Oslo, 17. juni 2025

Deres ref.:
Nancy Stien Schreiner

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
2025/46
2025.0104.miljodir

Saksbehandler:
Trygve Helgerud

Rapport etter tilsyn 20. - 23. mai 2025

Denne rapporten omhandler forhold som ble avdekket under tilsyn hos RANA GRUBER ASA (virksomhetsnummer: 971745517), heretter kalt "Rana Gruber".

Rapporten består av følgende deler:

- Del 1: Resultatet av tilsynet
- Del 2: Miljødirektoratets vurdering og begrunnelse
- Del 3: Informasjon om tilsynet
- Del 4: Annen informasjon

Del 1: Resultatet av tilsynet

Denne delen gir en oversikt over resultatet av tilsynet og hva dere må gjøre til gitte frister. Nærmere beskrivelse er gitt i [del 2](#).

Miljødirektoratet avdekket avvik som dere må rette snarest

Miljødirektoratet avdekket følgende avvik under tilsynet:

- Avvik 1: Virksomhetens håndtering av farlig avfall har mangler
- Avvik 2: Virksomheten renser ikke oljeholdig avløpsvann fra et mekanisk verksted
- Avvik 3: Virksomhetens tanklagring har enkelte mangler
- Avvik 4: Virksomhetens program for utslippskontroll og oppfølging av måleutstyr har enkelte mangler
- Avvik 5: Rana Gruber har ikke lagt inn overskridelser av utslippsgrenser og manglende prøvetaking i sitt avvikssystem

Avvik er manglende etterlevelse av krav fastsatt i eller i medhold av lov.

Vi ser alvorlig på avvik 1.

Rana Gruber må snarest rette opp avvikene. Dere må sende Miljødirektoratet en skriftlig tilbakemelding som viser hvordan avvik er rettet innen 15. august 2025.

Miljødirektoratet påpeker anmerkninger

Vi har følgende anmerkninger:

- Anmerkning 1: Rana Gruber kan med fordel samle miljørisikovurderingene sine i ett dokument

Anmerkning er et forhold som vi mener er nødvendig å påpeke for å ivareta ytre miljø, men som ikke er manglende etterlevelse av krav fastsatt i eller i medhold av lov.

Dere må betale gebyr

Rana Gruber må betale et gebyr på 207 900 kr for tilsynet.

Vi ber om tilbakemelding fra dere på epost

Vi ber om at dere sender all skriftlig tilbakemelding til post@miljodir.no ved Trygve Helgerud. Merk svaret med saksnummer 2025/46 og tilsynsnummer 2025.0104.miljodir.

Del 2: Miljødirektoratets vurdering og begrunnelse

Avvik 1: Virksomhetens håndtering av farlig avfall har mangler

Dette er et avvik fra følgende krav gitt i regelverket

- Tillatelse til virksomhet etter forurensningsloven for Rana Gruber ASA, punkt. 9.2.1 *Generelle krav til håndtering*
- Avfallsforskriften, §11-12 *Virksomhetenes deklarasjonsplikt om avfallets innhold*
- Internkontrollforskriften § 5 punkt 7

Beskrivelse av krav

I tillatelsen, punkt 9.2.1 er det stilt følgende krav til håndtering og lagring av farlig avfall:

- Virksomheten skal ha kart hvor det fremgår hvor forskjellige typer avfall er lagret.
- Lagret avfall skal være merket slik at det fremgår hva som er lagret.
- Alt farlig avfall, uavhengig av mengde, skal lagres innendørs og på tett dekke med oppsamling av eventuell avrenning.

Farlig avfall skal leveres til lovlig mottak. Ifølge avfallsforskriften er den som leverer avfallet ansvarlig for å fylle ut deklarasjonsskjema som er godkjent av Miljødirektoratet (avfallsdeklarering.no). Ved bruk av ekstern transportør inntreer deklarasjonsplikten når avfallet leveres til transportøren.

Internkontrollforskriften, § 5 punkt 7 har krav om at virksomheten skal iverksette rutiner for å avdekke, rette opp og forebygge overtredelser av krav fastsatt i eller i medhold av helse-, miljø- og sikkerhetslovgivningen.

Observasjoner under tilsynet og vår vurdering

Hos Rana Gruber oppstår det farlig avfall på ulike steder i virksomheten. Dette avfallet lagres på ulike steder på virksomhetens område, før det hentes av transportør.

Under tilsynet ble det avdekket følgende mangler ved håndteringen av farlig avfall:

Manglende merking av farlig avfall

I miljøkontaineren plassert på Ørtfjell (N340) var det under tilsynet plassert et umerket fat med oljeforurensede masser. Det var også plassert fire umerkede plastdunker med farlig avfall i kontaineren. Virksomheten opplyste at dunkene trolig inneholder spillolje.

Lagring av farlig avfall i strid med tillatelsen

På Ørtfjell har virksomheten laget et overbygget område for oppstilling av avfallskontainere for ordinært avfall. Under tilsynet ble det funnet en søppeldunk med brukte spraybokser sammen med kontainerne for ordinært avfall. Spraybokser er farlig avfall. Det var også plassert et umerket fat med ukjent innhold under overbygget. Virksomheten opplyste at dette fatet høyst sannsynlig inneholder spillolje, og at det skulle vært plassert i miljøkontaineren for farlig avfall.

Kart som viser hvor farlig avfall lagres

Rana Gruber har kart som viser hvor avfall lagres. Det er enkelte lagersteder for farlig avfall som ikke er tegnet inn på kartene. Under tilsynet opplyste virksomheten at miljøkontainerne på Ørtfjell og Ørtfjellmoen, samt en spilloljetank på nivå 155 i gruva, ikke var tegnet inn på kartet. Virksomheten opplyste at de har satt i gang et arbeid med å oppdatere oversiktene over hvor det lagres avfall.

Deklarering av farlig avfall

Rana Gruber leverer alt sitt farlige avfall til ett avfallsmottak. Avfallsmottaket henter selv avfallet hos Rana Gruber og oppretter avfallsdeklarasjoner, etter fullmakt.

Under tilsynet ble det klarlagt at mye av det farlige avfallet fra Rana Gruber er deklarerert under et organisasjonsnummer som tilhører en annen kunde av avfallsmottaket. I perioden 1.1.2022-21.5.2025 er det utført 698 deklarasjoner med feil organisasjonsnummer. I samme periode er det utført 33 deklarasjoner med korrekt organisasjonsnummer.

I virksomhetens internkontrollrutine for håndtering av avfall står det at Miljø og bærekraftsjef har tilgang til avfallsdeklarerer.no. Rutinen mangler føringer for hvordan virksomheten skal sikre at deklarasjonene er riktige.

Rana Gruber mottar oversikter over typer og mengder deklarerert avfall fra avfallsmottaket. Disse oversiktene bruker Rana Gruber til å fylle ut den årlige egenkontrollrapporten som sendes til Miljødirektoratet. Det ble under tilsynet gjort en stikkprøvekontroll av egenrapporterten for 2023.

Det rapporterte avfallet stemmer godt overens med summen av det farlige avfallet som er deklarerert under feil og korrekt organisasjonsnummer i 2023.

Miljødirektoratet ser alvorlig på denne feildeklaringen, siden det gjelder svært mange deklarasjoner og har pågått over lang tid.

Avvik 2: Virksomheten renser ikke oljeholdig avløpsvann fra et mekanisk verksted

Dette er et avvik fra følgende krav gitt i regelverket

- Tillatelse til virksomhet etter forurensningsloven for Rana Gruber ASA, punkt 3.1.3
Utslippsreducerende tiltak

Beskrivelse av krav

Tillatelsen, punkt 3.1.3 inneholder blant annet krav om at oljeholdig avløpsvann fra verksteder eller lignende skal renses tilfredsstillende i oljeutskiller eller tilsvarende renseenhet.

Observasjoner under tilsynet og vår vurdering

Rana Gruber har et mekanisk verksted på Ørtfjell (N340). Verkstedet utfører service og reparasjoner av ulike typer maskiner og utstyr.

I verkstedet er det et sluk i gulvet. Spylevann og søl som havner i sluket blir ledet direkte til grunn, uten rensing i oljeutskiller eller tilsvarende.

Avvik 3: Virksomhetens tanklagring har enkelte mangler

Dette er et avvik fra følgende krav gitt i regelverket

- Forurensningsforskriften § 18-4 *Miljørisiko*
- Forurensningsforskriften § 18-6 bokstav c *Barrierer*
- Internkontrollforskriften § 5 andre ledd nr. 7

Beskrivelse av krav

For virksomheter som lagrer petroleumsprodukter (f.eks. drivstoff), farlige kjemikalier eller farlig avfall på tanker over bakken, gjelder bestemmelsene i kapittel 18 i forurensningsforskriften.

Enhver virksomhet plikter å kartlegge farer og problemer knyttet til virksomheten og på denne bakgrunn vurdere risiko, samt utarbeide tilhørende planer og tiltak for å redusere risikoforholdene.

For å forhindre og minimere forurensning er det krav om nødvendige barrierer. I veiledningen til tankregelverket er barrierer definert som funksjoner og tiltak som er planlagt, etablert og vedlikeholdt for å hindre eller bryte et uønsket hendelsesforløp som, hvis det får utvikle seg uhindret, kan medføre fare for forurensning.

Dobbeltveggede tanker som inneholder stoffer som er væske ved normalt trykk og temperatur,

vil kunne fungere som et oppsamlingsarrangement i seg selv, ved at en lekkasje fra den indre tanken fanges opp av den ytre tankveggen. Tanken skal ha en løsning som sikrer deteksjon av en eventuell lekkasje til mellomrommet mellom veggene. I tillegg skal tanken ha et oppsamlingsarrangement for spill fra overfylling, der kapasiteten skal være basert på miljørisikovurderingen.

Observasjoner under tilsynet og vår vurdering

Rana Gruber har to tanker som er omfattet av kapittel 18 i forurensningsforskriften. Det ene er en liggende, dobbeltvegget dieseltank på 25 m³ plassert på Ørtfjellmoen. Den andre er en dobbeltvegget spilloljetank på 5 m³ plassert på nivå 155 i gruva.

Miljørisikovurdering

Det er ikke utarbeidet en egen miljørisikovurdering for tankene, men det er inkludert noen relevante momenter i den generelle risikovurderingen for driften av virksomheten. Den generelle risikovurderingen mangler imidlertid noen sentrale scenarioer knyttet til driften av tankene. Det er blant annet ikke vurdert risikoen for utslipp ved fylling av dieseltanken, dette kan for eksempel skje ved slangebrudd eller overfylling av tanken.

Barrierer

Virksomheten kunne ikke gjøre rede for hvordan et eventuelt spill fra overfylling av dieseltanken på Ørtfjellmoen blir samlet opp. Det ble under tilsynet opplyst at det var bygget et lite hus ved den ene enden av tanken, der hensikten var at gulvet i huset skulle fungere som oppsamlingsbasseng. Det kunne imidlertid ikke verifiseres at gulvet i huset fungerer etter hensikten.

Beredskap

Rana Gruber har plassert ut beredskapskasser på ulike steder i virksomheten. Det er imidlertid ikke plassert beredskapsutstyr i nærheten av dieseltanken på Ørtfjellmoen. Miljødirektoratet vurderer derfor at det mangler beredskap for å håndtere et akuttutslipp i forbindelse med denne tanken.

Avvik 4: Virksomhetens program for utslippskontroll og oppfølging av måleutstyr har enkelte mangler

Dette er et avvik fra følgende krav gitt i regelverket

- Tillatelse til virksomhet etter forurensningsloven for Rana Gruber ASA, punkt 10.3.
Kvalitetssikring av målingene og punkt 10.4 *Program for utslippskontroll*

Beskrivelse av krav

Virksomheten skal iverksette rutiner for å avdekke, rette opp og forebygge overtredelser av krav fastsatt i eller i medhold av helse-, miljø- og sikkerhetslovgivningen.

Observasjoner under tilsynet og vår vurdering

Begrunnelse for valgt prøvfrekvens

Rana Gruber har i sitt måleprogram oppgitt hvor ofte det skal tas prøver for å måle ulike utslippskomponenter. Det er imidlertid ikke beskrevet hvorfor de ulike frekvensene er valgt. Virksomheten opplyste under tilsynet at de har satt i gang et prosjekt for å vurdere om månedlige målinger av utslippene til Ranelva er tilstrekkelig for å gi en representativ oversikt over utslippet.

Kalibrering og kontroll av måleutstyr

Rana Gruber måler suspendert stoff i avløpsvannet fra gruva. Vannet går gjennom en Parshall-renne, der vannmengden måles med en ultralydsensor. På samme sted står det en automatisk mengdeproporsjonal prøvetaker som tar ut døgnprøver for analyse av suspendert stoff.

Virksomheten opplyste under tilsynet at ultralydsensoren ikke blir kalibrert. Prøvetakeren blir regelmessig rengjort, men det blir ikke kontrollert om mengden som blir samlet inn er riktig. Det er i måleprogrammet ikke redegjort for hvorfor det eventuelt ikke er nødvendig å kalibrere/kontrollere ultralydsensoren og prøvetakeren.

Avvik 5: Rana Gruber har ikke lagt inn overskridelser av utslippsgrenser og manglende prøvetaking i sitt avvikssystem

Dette er et avvik fra følgende krav gitt i regelverket

- internkontrollforskriften § 5 andre ledd nr. 7

Beskrivelse av krav

Tillatelsen, punkt 2.7 inneholder krav om at Rana Gruber plikter å etablere internkontroll for sin virksomhet i henhold til internkontrollforskriften. Virksomheten plikter å holde internkontrollen oppdatert.

Internkontrollforskriften, § 5 punkt 7 har krav om at virksomheten skal iverksette rutiner for å avdekke, rette opp og forebygge overtredelser av krav fastsatt i eller i medhold av helse-, miljø- og sikkerhetslovgivningen.

Observasjoner under tilsynet og vår vurdering

Rana Gruber har beskrevet behandlingen av avvik i dokumentet "Observasjoner og avvik – Registrering", datert 21. april 2023. I dokumentet står det blant annet at avvik er uønskede hendelser som har oppstått, for eksempel brudd på lover og forskrifter.

Under tilsynet ble det redegjort for to hendelser som ikke er dokumentert i avvikssystemet. Den ene hendelsen var en overskridelse av tillatelsens utslippsgrense for støv fra Colorana 1 og 2 i 2023. Den andre hendelsen var at det i januar, februar og mars i 2024 ikke ble foretatt målinger av suspendert stoff i Ranelva.

Anmerkning 1: Rana Gruber kan med fordel samle miljørisikovurderingene sine i ett dokument

Observasjoner under tilsynet og vår vurdering

Rana Gruber har miljørisikovurdert driften av sin virksomhet. Vurderingene er delt opp i flere dokumenter. Noe er gjort som en risiko- og sårbarhetsanalyse (ROS-analyse), noe er gjort i et dokument kalt "Miljøaspekter" og noe er gjort i dokumentet "Miljørisikoanalyse".

Rana Gruber kan med fordel samle alle punktene som er risikovurderingen i ett dokument. Det vil etter Miljødirektoratets vurdering gjøre det lettere å få oversikt over virksomhetens miljørisikovurderinger.

Vedtak om gebyr

Miljødirektoratet vedtar at Rana Gruber må betale et gebyr på 207 900 kr for tilsynet. Dette tilsvarer sats 3 for flerdagstilsyn og er gitt på bakgrunn av medgått og forventet ressursbruk. Vedtaket er fattet med hjemmel i forurensningsforskriften § 39-8.

Dere vil få tilsendt en faktura fra Miljødirektoratet for innbetaling til statskassen.

Miljødirektoratet er pålagt å ta gebyr for tilsyn på forurensningsområdet. Gebyret skal dekke kostnader med forberedelser, gjennomføring og oppfølging av kontrollen. Vi viser til varsel om gebyr 21. mars 2025 og til forurensningsforskriftens kapittel 39 for ytterligere informasjon om innkreving av gebyr til statskassen.

Dere har rett til å klage

Dere har rett til å klage på vedtaket. Retten til å klage er gitt i forvaltningsloven kap. VI. En klage bør være skriftlig begrunnet og må sendes til Miljødirektoratet innen tre uker etter at dere mottok dette brevet. En eventuell klage vil ikke få oppsettende virkning, og gebyret som er fastsatt ovenfor må betales inn. Dersom vi tar klagen til følge, vil for mye innbetalt beløp bli refundert.

Del 3: Informasjon om tilsynet

Gjennomføring av tilsynet

Tilsynet er gjennomført for å kontrollere om gjeldende krav fastsatt i eller i medhold av forurensningsloven overholdes. Vår hjemmel til å føre tilsyn er forurensningsloven § 48. Rapporten gir ingen fullstendig tilstandsvurdering av Rana Gruber sitt miljøarbeid eller miljøstatus.

Tilsynet er en del av Miljødirektoratets risikobaserte tilsyn.

Tilsynet ble gjennomført som en revisjon. En revisjon er en systematisk kontroll av virksomhetens styringssystem. En revisjon omfatter gjennomgang av virksomhetens relevante dokumentasjon, intervjuer og verifikasjoner.

Revisjonen omfattet følgende aktiviteter:

- Formøte (digitalt, 23.april 2025)
- Åpningsmøte
- Intervjuer og verifikasjoner
- Avsluttende møte

Fra Miljødirektoratet deltok

- Trygve Helgerud
- Rune Aasheim

Kontaktperson hos Rana Gruber

- Nancy Stien Schreiner

Anlegg kontrollert

Følgende anlegg tilhørende Rana Gruber ble kontrollert under tilsynet:

- Rana Gruber, Rana

Tema kontrollert

Følgende tema ble kontrollert

- Internkontroll, inkludert risikovurdering, klimatilpasning og måleprogram
- Tanklagring
- Produsentansvar avfall, inkludert farlig avfall
- Utslipp til vann
- Utslipp til luft

Regelverk

Tilsynet omfattet følgende regelverk:

- Lov om vern mot forurensninger og om avfall (forurensningsloven)
- Forskrift om begrenning av forurensning (forurensningsforskriften)
- Forskrift om gjenvinning og behandling av avfall (avfallsforskriften)
- Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (internkontrollforskriften)
- Tillatelse til virksomhet etter forurensningsloven for Rana Gruber ASA, datert 14. januar 2025

Fremlagt dokumentasjon

Fremlagt dokumentasjon som ble benyttet for å verifisere faktiske forhold under tilsynet:

- Dokumenter fra Rana Grubers internkontrollsystem
- Måling og overvåking av utslipp, DO1133
- Avfallshåndtering Storforshei, Ørtfjell og Ørtfjellmoen, DO0222

- Observasjoner og avvik – Registrering, DO00206
- Rengjøring og kalibrering av SuSix-målere, DO01425
- Miljørisikovurderinger, DO01779
- Drift av oljeutskillere og spilloljetank, DO01775
- Prøvetaking av driftsvann, DO01196
- Avfallsdeklarerer
- ROS-analyse,
- Miljørisikoanalyse
- Avvikssystem

Del 4: Annen informasjon

Rapporten vil være offentlig tilgjengelig

Denne rapporten er tilgjengelig for offentligheten via Miljødirektoratets postjournal på miljodirektoratet.no, i tråd med offentlighetsloven.

Hilsen
Miljødirektoratet

Dette dokumentet er elektronisk godkjent

Henning Gøhtesen
seksjonsleder

Trygve Helgerud
tilsynsleder

Kopi til:

- Rana Kommune
- Statsforvalteren i Nordland

Vedlegg 1: Deltagere ved Miljødirektoratets revisjon ved Rana Gruber 20.-23. mai 2025

I tabellen under har vi satt opp en oversikt over funksjonene til de personene som deltok under åpningsmøtet, intervjuene og sluttmøtet.

Stillingstittel	Åpningsmøte	Intervju	Sluttmøte
Miljø og bærekraftsdirektør	X	X	X
Driftsdirektør	X	X	
Administrerende direktør	X		
Ansvarlig risiko og beredskap	X		X
Teamleder gummiservice	X	X	X
Oppredningssjef	X		
Produksjonssjef Colorana	X	X	X
Automasjonsingeniør	X	X	
Driftsleder gruve	X	X	
Driftsleder automasjon/elektro	X	X	X
Gruvesjef	X		
Teknisk sjef		X	X

Postadresse: Postboks 5672, Torgarden, 7485 Trondheim | **Telefon:** 73 58 05 00

E-post: post@miljodir.no | **Internett:** www.miljodirektoratet.no | **Organisasjonsnummer:** 999 601 391

Besøksadresser: Brattørkaia 15, 7010 Trondheim | Grensesvingen 7, 0661 Oslo

Besøksadresser Statens naturoppsyns lokalkontorer: Se www.naturoppsyn.no

Stillingstittel	Åpningsmøte	Intervju	Sluttmøte
Driftsleder laboratoriet		X	X
Eiendoms og servicesjef		X	
Planlegger, mekanisk		X	
Gruveplansjef		X	X
IT og sikkerhetsdirektør			X